

Avoin tiede ja tutkimus -hankkeen strategiaryhmä, kokous 1/15

MUISTIO

Paikka: OKM, Meritullinkatu 1, Helsinki, kokoushuone Venla

Aika: Keskiviikko 11.2.2015 klo 10–12

Osallistujat:

Riitta Maijala, opetus- ja kulttuuriministeriö (puheenjohtaja)
Juha Haataja, opetus- ja kulttuuriministeriö (varapuheenjohtaja)
Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto
Kai Husso, Tutkimus- ja innovaationeuvosto
Outi Kallioinen, Lahden ammattikorkeakoulu
Seppo Kangaspunta, työ- ja elinkeinoministeriö
Timo A. Tanninen, sosiaali- ja terveysministeriö (Arto Kohon sijainen)
Esa Käyhkö, sisäministeriö
Sari Löytökorpi, valtioneuvoston kanslia
Heikki Mannila, Suomen Akatemia
Anne Miettinen, liikenne- ja viestintäministeriö
Tuomo Mäki, valtiovarainministeriö
Sami Niinimäki, opetus- ja kulttuuriministeriö
Mikko Peltonen, maa- ja metsätalousministeriö
Marja Vaarama, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Thomas Wilhelmsson, Helsingin yliopisto
Pirjo-Leena Forsström, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus (pysyvä asiantuntija)
Heidi Laine, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus (sihteeri)

Poissa:

Laura Höijer, ympäristöministeriö
Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö
Arto Koho, sosiaali- ja terveysministeriö (sijainen Timo A. Tanninen)
Kimmo Koski, CSC – Tieteen tietotekniikan keskus Oy
Viveca Still, opetus- ja kulttuuriministeriö
Tuuli Toivonen, Open Knowledge Finland ry
Anne Kauhanen-Simanainen, valtiovarainministeriö (pysyvä asiantuntija)

Liitteet:

Liite 2. 8.12. pidetyn kokouksen pöytäkirja
Liite 3.1 Toimintakulttuurin alustava tilannekuva
Liite 3.2 Kysely korkeakoulujen rehtoreille
Liite 3.3 Kysely tutkimushallinnolle ja asiantuntijoille
Liite 4.1 Tutkimuksen tulosten pitkäaikaisäilytys: etenemissuunnitelma

- Liite 4.2 Tutkimuksen tulosten pitkäaikaissäilyttäminen: työryhmän tuloksia
- Liite 4.3 Tutkimuksen pitkäaikaissäilytyksen kustannusanalyysi
- Liite 5. Avoimuuden politiikat tutkimusinfrastruktuureissa: Selvitys
- Liite 6. Avoimen tieteen ja tutkimuksen käsikirja, osa 2.
- Liite 8. Avoin tiede ja tutkimus: uudet työryhmät 2015
- Liite 9. Järjestetyt ja tulossa olevat ATT-tilaisuudet

Asialista:

1. Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen
Puheenjohtaja avasi kokouksen kello 10.05.
2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen, Liite 2.

Päätös: Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

Keskusteluasiat

3. Kysely korkeakouluille Avoin tiede ja tutkimus -hankkeen toimenpiteistä, Liitteet 3.1, 3.2 ja 3.3
ATT-hankkeen pääsihteeri Pirjo-leena Forsström esitteli korkeakoulujen avoimuuden kypsyystason arviointia ja siihen liittyvää kyselyä. Tammikuussa tehtyä korkeakoulujen avoimiin verkkosivuihin perustuvaa alustavaa kypsyystasokartoitusta tullaan täydentämään helmi- ja maaliskuussa suoritettavan kyselyn tiedoilla. Kaksiosaisessa kyselyssä on erilliset lomakkeet korkeakoulujen rehtoreille sekä hallintohenkilöstölle. Kyselyn avulla pyritään ohjaamaan korkeakouluja tutustumaan avoimen tieteen tavoitteisiin ja jalkauttamaan niitä omassa toiminnassaan. Kyselyn tulokset huomioidaan myös ATT-hanketyötä suunniteltaessa. Kypsyystasoarvio taustakyselyineen tullaan toistamaan hankkeen kuluessa. Esitystä seuranneessa keskustelussa kiitettiin kyselyn ajoitusta: kilpailu rahoituksesta on aiheuttanut jopa avoimuuden vähentymistä korkeakoulukentässä, kysely muistuttaa avoimuuden pitkäjänteisen eduista. Lisäksi todettiin, että kypsyystasoarvioon voisi kohdistua kansainvälistä kiinnostusta, sillä vastaavaa ei ole tietävästi suoritettu muualla. Kyselylomakkeita kiitettiin sisällöllisestä relevanssista, mutta rakenteessa nähtiin selkeyttämistarvetta.
4. Tutkimuksen tulosten pitkäaikaissäilyttäminen: työryhmän tuloksia, Liitteet 4.1, 4.2 ja 4.3
Ylitarkastaja Sami Niinimäki esitteli tutkimuksen tulosten pitkäaikaissäilyttämistä (PAS) pohtivan työryhmän tuloksia. Työryhmä aloitti osana Tutkimuksen tietoaaineistot -hanketta, työ jatkuu ATT:n puitteissa. Tutkimusaineistojen PAS-pilotoinnista saatiin positiivisia tuloksia ja mukana olleiden organisaatioiden valmiudet todettiin hyväksi. Haasteena on tiedostomuotojen suuri kirjo. Pilottityö jatkuu. Tulevaisuudessa PAS edellyttää säilytettävien aineistojen priorisointia rajallisten resurssien vuoksi (kustannusanalyysi liitteessä 4.3). Hyötyjen ja kustannuksien epätasainen jakautuminen vaatii kansallista perspektiiviä. Ratkaisulla on kauaskantoiset vaikutukset säilytettäessä tutkimuksen tuloksia tuleville sukupolville. Kuvailutietojen rooli on keskeinen. PAS-kysymykset tullaan huomioimaan kokonaisarkkitehtuurissa. Datahallintasuunnitelma tulee olemaan myös tärkeä PAS-työkalu. Keskustelussa nostettiin esiin säilytys-käsitteeseen liittyvä staattisuuden mielikuva. Tilalle ehdotettiin pitkäaikaissaatavuuden käsitettä. Tärkeinä seurattavina asioina mainittiin PAS-koulutus ja alan kansainvälinen kehitys. Puheenjohtaja esitti, että uudistettu tutkimus-PAS-

työryhmä ottaa tarkasteltavakseen koko tutkimusorganisaatiokentän pelkkien korkeakoulujen sijaan ja ryhtyy työstämään PAS-rahoitusmallia.

Päätösasiat

5. Avoimuuden politiikat työryhmän selvitys, Liite 5.
Strategiaryhmän sihteeri Heidi Laine esitteli Avoimuuden politiikat -työryhmän laatimaa selvitystä kotimaisen tiedeyhteisön kannalta keskeisten tutkimusinfrastruktuurien avoimuuden politiikoista. Selvitys esittelee tutkimusinfrastruktuurikenttää yhdeksän tapausesimerkin kautta. Selvitykseen sisältyy seitsenkohtainen suosituslista avoimuuden vahvistamisesta osana tutkimusinfrastruktuurien toimintaa. Suositukset koskevat mm. rahoitusta, avointen lisenssien ja ohjelmistojen käyttöä sekä hyvää tieteellistä käytäntöä ja tiedonhallintatapaa. Keskustelussa todettiin, että tapausesimerkkien valintaperusteita on syytä avata. Tutkimusinfrastruktuurien maksutonta käyttöä koskeva linjaus koettiin liian yksinkertaistavaksi. Samoin todettiin, että kaupallinen toimija on käsitteenä kapea, sillä myös julkisilla tahoilla voi olla kaupallista toimintaa.

Päätös: Hyväksyttiin selvityksen linjaukset seuraavin muutoksin: 1. linjauksen sanamuotoa muutetaan siten, että linjaus kannustaa laatimaan ja julkaisemaan maksupolitiikan, ottamatta kantaa itse hinnoitteluun. Linjaus numero 2. poistetaan muutoksen myötä tarpeettomana. Kirjataan selkeästi tapausesimerkkien valintaperusteet ja se perusjoukko, josta ne on valittu.

6. Avoimen tieteen ja tutkimuksen käsikirja, osa 2., Liite 6.
ATT:n pääsihteeri Pirjo-Leena Forsström esitteli Avoimen tieteen ja tutkimuksen käsikirjan 2. osan rakennetta ja sisältöä. Dokumentti pyrkii antamaan tutkijoille käytännön ohjeita avoimiin toimintatapoihin. Koska käsikirja oli jäänyt lähettämättä kokouskutsun mukana tarjotaan strategiaryhmälle mahdollisuus kommentoida tekstiä viikon ajan sähköisesti.

Päätös: Avoimen tieteen ja tutkimuksen käsikirja osa 2. julkaistaan Avointiede.fi -sivustolla strategiaryhmälle annetun viikon kommentointiajan jälkeen, edellyttäen että kommentoissa ei vaadita merkittäviä sisällöllisiä ja rakenteellisia muutoksia.

Tiedoksi

7. Tieto käyttöön -rahoitushaun tilanne
Opetusneuvos Juha Haataja kertoi Tieto käyttöön -rahoitushakuun tulleen 40 hakemusta. Hän kiitti hakemusten korkeaa tasoa. Suuresta määrästä huolimatta hakemukset pystyttäneen käsittelemään aiotussa aikataulussa, eli julkistamaan rahoitettavat projektit maaliskuun aikana.
8. Uudet työryhmät: palvelutyöryhmä ja tutkimuksen tulosten pitkäaikaissäilytys -työryhmä, Liite 8.
ATT-hankkeen pääsihteeri Pirjo-Leena Forsström esitteli vastaperustetun palvelutyöryhmän kokoonpanon sekä tutkimuksen pitkäaikaissäilytys -työryhmän uudistetun kokoonpanon.
9. Järjestetyt ja tulossa olevat ATT-tilaisuudet, Liite 9.
Strategiaryhmän sihteeri Heidi Laine esitteli listaa menneistä ja tulevista tapahtumista, joissa ATT-hanke oli tai on esillä. ATT-hanke on järjestämässä kevään aikana seuraavat tapahtumat:

27.3. Työryhmäseminaari, Tieteiden talo, sali 104

13.4. Seminaari avoimuuden kv-tilannekuvasta, Tieteiden talo, sali 505

6.5. Toimintakulttuurin tilannekuva -seminaari

10. Muut asiat

- Kristiina Hormia-Poutanen kertoi CSC:n tiloissa 10.2.2015 järjestetystä Research Data Alliance (RDA) -aiheisesta seminaarista. Puheenjohtaja kertoi opetus- ja kulttuuriministeriön tukevan RDA Europe'n toimintaa CSC:n kautta. Puheenjohtaja jatkoi, että ATT-hanke on verkostojen yhteistyöfoorumi, ja näin ollen sen suora linkittyminen RDA:han ei ole mahdollista. RDA on kuitenkin tärkeä ja kiinnostava toimija, jonka kehitystä on hyvä seurata. Puheenjohtaja esitti seuraavaan kokoukseen keskusteluaiheeksi avoimen tieteen kansainvälisiä ristiin kytkentöjä.
- ATT:n pääsihteeri Pirjo-Leena Forsström kertoi hankeen uuden, jatkossa joka toinen kuukausi ilmestyvän uutiskirjeen olevan julkaisua vaille valmis. Hankkeelle on myös tulossa uusia esitteitä ja kotisivuja uudistetaan.

11. Seuraavat kokoukset

Maanantai 20.4. klo 10–12, kh Väinämöinen, Meritullinkatu 10

Keskiviikko 10.6. klo 10–12, kh Väinämöinen

Tiistai 22.9. klo 10–12, kh Väinämöinen

Tiistai 8.12 klo 10–12, kh Väinämöinen

12. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 11.46.